

RDEČI PRAPOR

Izhaja
v Ljubljani
vsaki petek.

Glasilo jugoslov. soc. demokracije.

Naročnina znaša: Za avstro-ogrske kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K. — Za Nemčijo za celo leto 5.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K. — Za Ameriko za celo leto 7.28 K. — Posamezne številke stanejo 10 vin. — Reklamacije so poštnine proste. frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 33.

V Ljubljani, dne 17. avgusta 1906.

Leto IX.

NASLOVA: Za dopise, rokopise za list: Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne posiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Franciskanske ulice štev. 8/1.

Katoliški shod.

«Slovenec» ni všeč, da nas zanima katoliški shod. Ali proti svoji navadi oponira našemu zanimanju dosti skromno. Seveda ne more tako zatajiti svoje nature, da bi popolnoma opustil svoje sumničenje, pa natolcuje, da ravnamo po nekakem nalogu tistih, ki rujejo proti volilni reformi. Nihče se ne hode čudil, da je «Slovenec» zapisal vedoma laž; kajti prav dobro je znano njegovim patronom, da ne sprejemajo socialni demokratje nalogov od nikogar. Toda naša akcija mu je neprijetna in zato se mu zdi vsako sredstvo prav, s katerim upa, da jo oslabi. In «volilna reforma» je geslo, s katerim meni napraviti zgago. Ali taktika je nerodna in mu ne bode nič pomagala. Volilna reforma ima s katoliškim shodom prav tako malo opraviti, kakor katoliški shod z volilno reformo. Katoliški shod je prireditelj klerikalcev splošno klerikalnega značaja v splošno klerikalne namene in samo to je merodajno za nasprotnike klerikalizma.

V svojem oklicu je izvrševalni odbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke povedal, da ne mara nikomur jemati pravice do demonstracij. To je bilo popolnoma jasno. Docela depasirano je torej, če se postavlja «Slovenec» na nogo, pa kliče, da si klerikalci ne dajo jemati pravice do zborovanja. Čemu ta bolesta baharija? Kdo pa Vam

jemlje to pravico? Zborujte, kolikor se Vam poljubi. Saj ste v Ljubljani v tem oziru dosti skromni in javni shodi Vas tukaj navadno ne mikajo. Stvar je le ta, da si tudi mi ne damo jemati enake pravice in kakor hočejo zborovati klerikalci, tako tudi mi.

Pohleven je «Slovenec» odpor. Klerikalno glasilo pravi, da katoliški shod, ki zbornajo nanj udeležnike iz cele dežele, ne more dokazati, da je tudi Ljubljana padla. Po zakonih pravilne logike je to resnično. Ali klerikalna logika je navadno drugačna; «Slovenec» naj prebrska le nekoliko svojih lastnih števil, pa se lahko prepriča, da je tako triumfal pri dogodkih veliko manjšega obsega, nego je nameravani katoliški shod.

Končno — kaj imamo storiti spričo klerikalne demonstracije, je naša stvar, pa ne bomo vprašali «Slovenca» za svet. Katoliški shod je znamenje, da klerikalci delajo. Tega jim nihče ne zameri. Delati pa hočemo tudi mi, in če nam Jegličevci zamerijo to, nam ni nič mar. Naloga neklerikalnih Slovencev je popolnoma jasna in mi bomo storili, kar moremo, da jo izvršimo.

Katoliški shod je klerikalno-politična prireditelj. Tudi pismo Mery del Vala škofu Jegliču in papežev blagoslov ne izpremeni tega. Če ne bi imel katoliški shod političnega značaja, ne bi imel smisla. Nikoli ni bila v katoliški cerkvi navada, da bi se bilo reševalo verske in cerkvene reči coram publico. Organizacija katoliške cerkve je vseskozi hierarhična in posvetnjakom ni bilo nikoli dovoljeno, vmešavati se v verska in cerkvena vprašanja. Lajiki so morali vedno brez ugovora sprejemati, kar so zapovedali papeži in

škofje, eventualno kar so sklepali duhovniški koncili. Verskega ali cerkvenega značaja torej tudi ljubljanski katoliški shod ne more imeti. Bilo bi tudi več nego čudno, ako bi se predlagalo religiozna vprašanja zboru, ki je sklican in prirejen tako, kakor katoliški shod, ki ni legaliziran k ničemur, ki zastopa udeležence in nikogar drugoga.

Tak shod ne more biti sploh nič drugoga, nego demonstracija. Pričakovana velika udeležba, preobširni vsprej, nepravilnost navzočih, izvzemši referente — vse to izključuje vsako resno posvetovanje, vsako stvarno debato, pa naj se napravi kolikorkoli odsekov. Množica na tem shodu je auditorium in nič drugoga — prav tako kakor n. pr. v gledališču. Ali ta množica je aranžerjem potrebna, ker drugače stvar ni demonstrativna. To pa je namen katoliškega shoda.

Res je, da najpompoznejša prireditelj klerikalne stranke ne more ničesar dokazati o političnem značaju Ljubljane. Ali aranžerji računajo s sugestivno močjo velikih parad; njih demonstracija ima agitatorično nalogo. S svojo predstavo hočejo uplivati zlasti na neodločne elemente, na take, ki se radi pridružijo večini, na take, ki podlegajo zunanjim uplivom.

Posebno pa hočejo klerikalci porabiti svoj shod za pripravo k prihodnjim državnozbornim volitvam. Tudi do tega imajo seveda pravico. Ali če smejo delati oni, smejo delati tudi njih nasprotniki. In ravno, ker se je v tem oziru pri nas kaj mnogo zamudilo, je treba sedaj tem bolj pridno in energično začeti. Zamudam nasprotnikom klerikalizma je pripisati, da bode ljubljanski katoliški shod

Listek.

Hans Kirchsteiger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.

XVI.

Ko je dobil kaplan Hercog svoje imenovanje za župnika v Gospojni, mu je bilo prvo, naznaniti svoji sestri veselo vest. Če je imela prej pristržno usmiljenje s svojim bratom, ker je moral toliko časa romati kot kaplan po škofiji, se ji je zdelo sedaj, ko je postal brat končno sam svoj gospodar, kakor da je sama odrešena.

V prvem pismu, ki ga je poslal sestri kot novo imenovani župnik, je pisal med drugim: „In sedaj bi bilo treba le še ene reči, ki pa je med najvažnejšimi za župnika, namreč, dobro, pošteno in zvesto gospodinjstvo. Seveda si ne bi mogel želeli boljše,

nego lastno sestro. Toda Ti si že izbrala boljši del: Dober mož in mili otroci so vendar kaj drugoga, kakor star župnik.“

Kmalu je prišla od sestre in od svaka srčna čestitka. Sestra pa je zapisala tudi sledeče:

„Za čast župnijske kuharice, ki si mi jo namenil, se moram seveda prav lepo zahvaliti. Nikoli mi ni bilo na misli, da bi postala stara devica v farovžu, pa naj bi bilo tudi pri najljubšem bratu. Ne smem Ti pisati, kako je lepo zakonsko življenje, kajti sicer mi skočiš še z obema nogama iz kute. Toda brez šale! Ako še nimaš gospodinje, pa si vzemi Lenko, ki si mi jo poslal pred triindvajsetimi leti kot ubogo dekle. Deset let je pač že pri nekem dvornem svetniku v Šotenhofu pri Dunaju za kuharico, ali kadarkoli pridem na Dunaj, jo vselej obiščem. Gospodarji so zelo zadovoljni z njo in dobro izpričevalo je že to, da je tako dolgo na enem mestu. Seveda, take plače ji ne bodeš

mogel dati, kakršno ima na Dunaju, namreč petindvajset forintov na mesec. Da razume prav dobro hlevno gospodarstvo, zato ti jamčim. Še nikoli nisem imela boljše deklet. Ko je odšla od nas, mi je bilo zelo žal, ker sem jo imela rada kakor lastno sestro; tudi ona ni silila v tujino, ker je našla pri nas pravo domovino. Ali zanjo je bilo koristno, da je odšla, ker je postala vendar kaj boljšega, nego kravja dekla. Starost kanonov, kakor pravite pri vas, je tudi že dosegla. Otrok ostane seveda pri meni; saj je moj ljubi krščenec in njegova mati sem. Tako nezakonsko dete je pač zmerom usmiljenja vredno, ker ga smatrajo neumni ljudje za nekaj slabšega od poštenih, kakor da bi bil otrok kriv, če je imel hudobnega očeta, ki je ogoljufal mater. Z detetom torej ni zapreke, ako hočeš vzeti po mojem nasvetu Lenko za kuharico. Na Dunaju jo imajo za devico in bila je vedno tako dobra, kakor v mladosti. Nihče ji ne

sijajen. To je nedvomno, kajti brez zaprek je razširjal klerikalizem svoje kreljuti po slovenskih krajih kakor polip. Da pa je to ogromna škoda za ves slovenski narod, mora uvideti vsakdo, kdor ne živi popolnoma v hipnozi političnega katoličanstva.

Naši klerikaleci so oblekli zadnji čas demokratsko obleko. Pod suknjo pa so ostali neizpremenjeni. In če bi hoteli, ne bi mogli biti drugačni nego so. V vsaki obliki je klerikalizem nasproten kulturi, ovira napredek in ubija svobodo. Politika, ki stoji pod kategoričnim imperativom dogem, ne more biti drugačna, nego reakcionarna. Nauk, ki podreja vse vidno življenje transcendentalnim teorijam, mora omejevati svobodo v vsakem oziru. Struja, ki stremi za absolutno nadvlado posameznika, mora biti avtokratična.

Kakor vsak narod, pa potrebuje tudi naš, zlasti naš, kulture, svobode, napredka. Vse to mu jemlje klerikalizem. Mladino hoče duševno kastrirati in zato izteza roko po šoli. Vse, kar je dosegla znanost z ogromnim trdom in z velikanskimi žrtvami, hoče klerikalizem izbrisati in tako uničiti duševne in gmotne koristi, ki jih daje veda ljudstvu.

Mar naj ljudje, ki so izpoznali strašno škodljivost klerikalne more, mirno gledajo, držeči roke navskriž, kako se širi mračnijaštvo med našim narodom? Kdor pozna nevarnost, pa ji ne stopi na pot, je sokrivec nesreče, ki se izleže iz nje. In zato je dolžnost vseh resnično neklerikalnih elementov, zajezi hudoournik, ki drvi nad slovenske kraje. «Slovenčev» renčanje ne sme preplašiti nikogar. Ravno katoliški shod je primerna priložnost za odločen nastop. Klerikaleci koncentrirajo svoje bojne vrste; protiklerikaleci imajo enako dolžnost. Noben izgovor ne more obveljati. Indiferentizem pomeni kapitulacijo, nevtralnost je samo podpiranje klerikalizma.

Na protiklerikalne shode pride vsakdo, kdor noče biti sokriv klerikalnega prodiranja v vrste slovenskega ljudstva.

Še enkrat volilna reforma.

Čudne konstelacije vstvarja volilna reforma, nikjer tako čudnih, kakor na Slovenskem. Koroški klerikaleci — kajti da so koroški Slovenci večinoma, tisti, ki so zastopani v celovškem političnem in gospodarskem društvu pa menda vsi klerikalni — nastopajo z neprimerno vehemenco proti kranjskim klerikalcem; ljubljanski liberalci koketirajo s koroškimi klerikalci in s štajerskimi krščanskimi socialci; «Narod» citira cele članke z debelimi črkami iz «Mira» in se poziva na «Süd-österreichische Stimmen» ... Kamorkoli se

more očitati ničesar. Dobro vem, da mora biti župnijska kuharica devica, ali tako natančno jo pač tudi gospod škof ne bode preiskal, ako pride k Tebi na vizitacijo. Ako sprejmeš moj dobri svet, mi takoj odpiši.

S prvo pošto je prišel odgovor:

„Hvala Ti za dobri svet; Tvojemu poznavanju ljudi zaupam in rad sprejemem Lenko za gospodinjo. Pisati pa ji ne morem, ker ne vem njenega priimka. Prosim Te torej, odpelji se na Dunaj in pomeni se z njo. Saj se odpravi take reči veliko bolje ustmeno nego pismeno. Le to moram opomniti že sedaj, da kot župnik ne morem plačati toliko kakor dvorni svetnik. Najljubše bi mi bilo pač, če bi prišla kar Ti z njo v Gospojno; ali počakati moraš s svojim obiskom, da pridem vsaj deloma v red, da Ti pokažem lahko tudi kuhinjo, ki jo kupim za denar, katerega mi je posodil Tvoj mož.“

Tako se je zgodilo, da je prišla že dva tedna po prihodu župnika Hercoga Lenka drugič v kraj, kjer je iskala kot mlado,

pogleda, politična zmešnjava, da se zdi človeku, kakor bi bil v norišnici. Vrhutega liberalci sami med seboj niso složni; nihče ne zastopa stališča stranke, vsakdo izreka samo svoje osebno mnenje. Dr. Triller zahteva obstrukcijo, Plantan bi rad naredil škandal, kakršnega še ni bilo, dr. Tavčar zagovarja abstinenco pri glasovanju, Hribar pa je za reformo. In pristasi liberalne stranke, ki bi vendar radi dobili kakšno direktivo, so odkazani edino na «Slovenski Narod», ki ni glasilo stranke in ki ga izvrševalni odbor lahko vsak hip zataji. Slovenski narod — ne tisti iz «Narodne tiskarne» — si lahko čestita, da ima tako modro, tako bistrovidno, tako prevdarno politično vodstvo!

«Volilna reforma po elaboratu odseka je za Slovence uničujoča, nesprejemljiva,» to je tenor vseh lamentacij v «Narodu», «Miru» in sedaj tudi v «Slovenskem Štajercu». S temi superlativi si liberalno časopisje najbolj škoduje, ker je preveč jasno, da je novi volilni red ravno z narodnega stališča za Slovence desetkrat boljši od starega. Pretirano stopnjevanje fraze je tukaj le oslabljevanje lastnega stališča. To pa je — verzeihen Sie den harten Ausdruck! — skrajno neumna politika, ker jemlje vsakemu eventualnemu koraku a priori mogočnost uspeha. Ako prihajajo sedaj celo nekateri Štajerci z nepremišljeno besedo, da je stari volilni red boljši od novega, si morajo izpodkopati ves politični kredit, kajti da bi bili štirje mandati zanje več vredni nego sedem, je preveč neslano; kar pa pripovedujejo nekateri o dogledni pridobitvi celjskega mandata, diši tako po farbariji, da menda pač sami sebi ne verjamejo.

Ravno na Štajerskem ni nobenega vzroka za lamentacije. Kakorkoli se obrača stvar, je zanje volilna reforma ugodna. Da bi bila lahko še ugodnejša, tega ni fajtiti; ali to vprašanje spada sploh na drugi list. Prosim pa bi se smelo vsekakor za nekoliko odkritosrčnosti.

Kako je vendar s Slovenstvom na Spodnjem Štajerskem?

Včasih se čita o njegovem položaju strašne jeremijade. Celi okraj so že izgubljeni, drugi so v največji nevarnosti; narodna zavednost vpada, slovensko ozemlje se krči. Ako je to resnično, tedaj bi bilo treba pozdraviti z vsem navdušenjem volilno reformo, ki daje Slovencem na Štajerskem s sedmimi mandati zagotovljeno politično posest, pa jim s tem omogočuje tem intenzivnejše delo tam, kjer je treba varovati in reševati.

Ali pa je res, da Slovenstvo napreduje? Da se vtrjuje po trgih, da bode Celje v doglednem času slovensko? Ako to ni samo

obupano dekle smrt, katere jo je rešil mladi kaplan. Premišljevala ni dolgo, preden je odpovedala svojo službo na Dunaju. Hvaležnost napram rešitelju svojega življenja, svoje duše in svojega otroka ter hvaležnost napram sestri, ki jo je takrat ljubeznivo sprejela, je zaprla usta vsem pomislekom.

Ko je šla prvo nedeljo po veliki maši iz cerkve, so že postajali kmetje po pokopališču; ona ni pazila na radovedne poglede, ki so se upirali vanjo, ali bilo je videti, da so bili kmetje zadovoljni z župnikovo volitvijo. Samo eden je debelo gledal, ko je opazil novo kuharico. V tem licu se mu je zdelo nekaj znano in vendar se ni mogel spomniti, kje da je že videl to osebo. Pa vendar jo je moral poznati. Zastopil ji je torej pot, da jo pogleda natančneje. Sedaj je tudi ona dvignila oči in na prvi pogled je izpoznala mlinarja Grosa, svojega nekdanj vročeljubljenega Pepeta, ki jo je spravil v nesrečo. Začutila je zbadljaj, kakor da bi ji kdo porinil ostri nož v srce, ko je izza toliko let nenadoma opazila svojega zapeljivca.

bahanje, tedaj naj razume, kdor hoče, zakaj se ljudje upirajo mandatom za mesta in trge, ki morajo priti po tej trditvi prejalislej, celo v doglednem času, v slovenske roke?

Seveda bi bilo osem mandatom vsekakor boljše, nego sedem, devet pa še boljše; seveda je Maribor, ki dobi sam zase mandat, skrajno protežiran; seveda torej volilna reforma ni idealna. Ali vendar je nedopustno, trditi, da je sedanji volilni red boljši od novega.

Kako pa je na Koroškem? Slovenci so tam nedvomno prikrajšani, ali predvsem je treba pogledati na zemljevid, pa se takoj vidi, da bi bilo le s proporcionalnim sistemom mogoče, zagotoviti Slovincem na Koroškem na pameten, neprisljen način izdatnejše zastopstvo. Toda zopet: Če bi «Mir» in tovariši dokazovali, da Slovenci ne dosežejo popolne pravice, bi bilo vse dobro. Preveč pa je vendar, če trdijo, da ne bodo dobili nobenega mandata. Statistično razmerje je v onem okraju tako, da se enostavno ne more razumeti, kako naj bi si Nemci priborili ta mandat. Ali «Mir» si pomaga: «Delavci, krčmarji, trgovci so sami »prodanci«, ki ne bodo glasovali za slovenskega kandidata,» pravi. Kar trdi glede delavcev, je infamija; slovenski delavci v Borovljah i. t. d. niso nikakšni prodanci, temveč zavedni socialni demokratje; seveda zavednost ne obstoji v tem, da se glasuje proti prepričanju za klerikalnega kandidata, kateremu se ravno poljubi, imenovati se Slovence. Če je modro, že vnaprej stigmatizirati gostilničarje, trgovce, učitelje za »prodance«, naj pa razsodi tisti, ki bodo pri volitvah iskali njih glasove. Toda stvar ima še drugo ozadje. V volilnem okraju prebiva neoporečno ogromna večina Slovencev in volilna reforma ima vsled tega brez ugovora prav, če prišteva ta volilni okraj Slovincem. Ako so Slovenci sami tako nezavedni, da bodo volili Nemca, vendar ni tega kriv volilni red. In to vendar ne gre, da se trdi enkrat: «Slovenec je mnogo več, nego jih našteva statistika», drugič pa: «Slovenec ni toliko, kolikor statistika trdi.»

Ali še enkrat bodi povedano: Volilna reforma res ni idealna. In da ni, tega so slovenski liberalci največ krivi, ki so ji nasprotovali, še preden so mogli le slutiti, kakšna bode. Ko je imel dr. Tavčar lani svoj žalostni govor proti splošni in enaki volilni pravici, ni vedela živa duša, kako bodo razdeljeni volilni okraji, koliko mandatov dobe koroški, koliko štajerski Slovenci. Ako bi se bili postavili vsi Slovenci o pravem času na stališče splošne in enake volilne pravice, pa bi bili aktivno sodelovali, namesto da so liberalci le negirali in zmerjali, pa bi bili najbrže lahko več pridobili, nego so. Kakor Šustersičevi

Ko je prišla v župnišče, je morala takoj sesti; noge so se ji šibile, da ni mogla stati in vendar bi bila najrajše zbežala pred tem človekom, daleč proč, kakor takrat, ko jo je bil brnil z nogo, ko se ga je oklepala v mladi ljubezni in mu priznala, da je mati.

„Proč iz bližine tega človeka! Proč, sicer te spravi vnovič v nesrečo!“ To je bilo skoraj instinktivno čustvo, ki je Lenko vso pretreslo. Pa vendar — oditi ni smela; zvesto je hotela vztrajati v večni hvaležnosti pri svojem rešitelju.

Tudi mlinar je izpoznal sedaj oči, ki so se upirale vanj z grenkim očitanjem. Že enkrat je bil čutil, da so se te oči ravno tako upirale vanj in še ni mogel pozabiti na ta pogled, čeravno bi ga bil kaj rad izbrisal iz svojih spominov. Kakor obstreljena srna, ki gleda, proseča za svoje življenje, na lovca, pripravljajočega se, da ji prinese smrt s svojim nožem, tako ga je gledalo pred mnogimi leti njegovo lepo dekle, ko jo je bil spravil v nesrečo in potem pahnil ubogo bitje od sebe. Na ta pogled odpah-

Rusija.

Konec.

Rekli smo takoj po razpustu dume, da bode treba čitati poročila iz Rusije z veliko previdnostjo. In to se že potrjuje. Po vesteh, ki prihajajo v Evropo, si ni mogoče vstaviti popolnoma jasne slike. Opozicijski časopisi, socialno-revolucijski, socialno-demokratski, kadetski, so zatrti; na brzopote prežicenzura. Iz oficijelnih telegramov vladne agencije in iz listov po vzoru »Novega Vremena« je treba ugibati. Ali tudi iz teh vestí je jasno: 1. Da carski manifest ni našel nikjer odziva; 2. da se vladi ne posreči, pridobiti nebirokratskih ministrov; 3. da vre med kmetiskim prebivalstvom; 4. da se delavci pripravljajo na stavke; 5. da se vojaštvo in mornarica od dne do dne resneje punja.

Med upornimi in zvestimi četami so bile prave, pravcate, po več dni trajajoče bitke. Sedaj poročajo oficijozne vesti, da so carske čete povsod zmagale. To je morda resnično, morda pa tudi ne. Vsekakor n. pr. uporne ladje »Pamjat Azova« še nimajo. A tudi, če bi bila vlada res doslej zmagala na vsej fronti, bi bila to mala pridobitev. Vladna poročila ne morejo utajiti, da so vsi dosedanja vojaški punkti samo posamezne, prezczgadj vpriporjene epizode velike vojaške zarote, od katere se mora vlada za bodočnost bati vsega. Padlo je v bojih na stotine upornikov in zvestih; na stotine rebelov so dobili biriti v roke in vojna sodišča bodo zopet razsajala. Ali na tisoče vojakov s častniki vred je še v zaroti in vlada ne vé, koliko jih je in kje so. In na tisoče jih je, ki danes še slušajo polvelje, ki pa že jutri lahko obrnejo puške proti svojim zapovednikom, kajti mogočno se razširja agitacija v armadi in v mornarici, strahovanje vojaških sodišč pa goni vse močnejše doslej še zveste vojske v revolucionarni tabbor. Saj se vidi, da presinja vladi groza vse kosti; če telegrafira po svetu, da je ostal celi jenisejski polk zvest, ko so ga uporni vojaki pozivali na svojo stran, daje s tem slabo, ne pa dobro znamenje. Koliko zanesljivosti more še biti v armadi, če je vlada vsa srečna, da ji je ta ali on polk ostal zvest? Z rdečo zastavo jadra »Pamjat Azova« po baltiskem morju, ali besedice ni čitati, da bi jo kdo lovil; in v baltiskih lukah se zibljejo vendar še druge bojne ladje ruskega carja poleg tistih, ki so jih uporni mornarji že tako poškovali, da niso za nobeno rabo.

Brzjavljalo se je, da je bil v Peterburgu razglašen splošni štrajk, a da je ponesrečil, ker stavka samo okrog 60 tisoč delavcev. Morda je tudi to le vest, s katero hoče vlada tolažiti sama sebe. Kdo je razglasil stavko, tega oficijozne vesti ne povedo. Sicer pa je že deloma znana ruska delavska taktika, ki se je izborna obnesla, delujoča danes z malimi bitkami in nastopajoča z velikanskimi stavkami, kadar je sovražnik najmanj pripravljen na nje.

Prijateljem ruske svobode se ni treba bati. Žalostno je, da mora teči toliko krvi, a tega ni kriv narod. Energiji in modrosti ruskih revolucionarjev pa se mora popolnoma zaupati. Podali so toliko dokazov svoje izborne strategije in taktike, da morda še nobena revolucija ni bila tako izvrstno zasnovana, kakor ruska. Naj se tudi vlada nekaj časa baha, naj se tudi razglasi vojno stanje in vojaška diktatura za celo državo; ruska revolucija je na pohodu in nič je ne zaustavi več.

Dopisi.

Jesenice. Pretečeno nedeljo se je vršil občni zbor »Strokovnega društva delavstva kranjske industrijske družbe«. To društvo sploh ne zasluži imena »strokovno«, ker je čisto navadna pogrebna in bolniško-podporna bratovščina, ki jo klerikalci izrabljajo v svoje umazane namene. Prve zvonice nosijo klerikalni podrepani in dogodilo se je že celo, da je prišel tovarniški

uradnik na sejo in tam govoril. Kaj ima uradnik opraviti pri delavskem društvu! Večini članov to seveda ni in ne more biti všeč, vsi d česar so sklenili, da na občnem zboru, ki se je vršil pretečeno nedeljo, strmo-glavijo odbor. Izmed 403 članov se jih je pa zbora udeležilo 137, katerega število smo natanko dognali, ker smo pri obeh vhodih nastavili kontrolo. Med udeleženci pa so vsi tisti taki, ki niso člani in ki sploh nimajo pravice voliti, kakor n. pr. mladi Gostinčar. Opozicija je imela listke s svojimi kandidati že pripravljene. Klerikalni odbor uvidel, da se mu imajo tla pod nogami, se je poslužil terorizma, kakršnega svet menda še ne pozna. Predsednik, znani klerikalni podrepanik Glavič, je izjavil, da so veljavne samo one glasovnice, ki jih je razdelil odbor in ki nosijo odtis društvenega pečata, na kojih so ženapisani kandidati. Glasovnice brez pečata je proglasil za neveljavne. Gospodje so torej predlagali sami sebe. Ker se je opazilo, da so klerikalci preskrbljeni tako, da so imeli mnogi kar po več glasovnic in so nekateri volili kar po dva- in trikrat, dočim se je opozicijske glasovnice trgalo kot neveljavne, sta naša člana volilne komisije, izreki odločen protest proti taki slepariji, zapustila zborovalno dvorano, kar je storila tudi večina navzočih. In sedaj mali Gostinčar poroča v »Slovencu« o »silnem porazu« socialnih demokratov in pravi, da so klerikalni kandidati dobili po 161 glasov, dočim je bilo vsega skupaj 137 navzočih. Dasiravno je Gostinčar malo človeče, lagati zna pa dobro. No, mi se bomo o tej stvari že še natančneje pomenili, da bo klerikalce minilo veselje, uganjati take sleparije. Naj imajo svoje veselje, kadar se bodo streznili, se bodo že počeli sramovati svoje »velikanske zmage«. Na Savi in Jesenicah je nad 2000 delavcev, zato pa jim iz srca radi privoščimo onih namišljenih 161 vojščakov z lesenimi sabljami in papirnatimi čakami. Natančneje, posebno pa o surovostih Vebra in znanega špijona imenom Rakev, poročamo prihodnjč.

Eden v imenu mnogih delavcev.

Trbovlje. (Krščansko-socialno sleparstvo pribiti.) Rudniški urad v Celju je razveljavil zadnje volitve volilnih mož v trboveljsko bratovsko skladnico in s tem uradno potrdil, da je krščansko-socialna garda, ki se skriva za znano pazniško društvo, sleparila. Odlok rudniškega urada pravi med drugim:

»Dne 19., 20., 23. in 24. julija izvršena preiskava o pritožbi zaradi zlorab, ki so si jih dopustile volilne listke razdeljujoče osebe in pazniki pri volitvah v bratovsko skladnico, je dognala, da je bila razdelitev volilnih listkov od nekaterih oseb res zlorabljen v ta namen, da bi se uplivalo z nedopustnimi sredstvi v korist stranke ondotelega podpornega pazniškega društva (krščansko-socialne družbe). Nedopustna sredstva volilnega upliva pri razdeljevanju volilnih listkov, ki so prišla na dan, so bila sledeča: 1. V posameznih slučajih se razdeljevanje volilnih listkov ni vršilo javno, tako da bi se bilo pred zbranim delavstvom prečitelo imena in razdelilo listke, temveč se jih je dalo volilnim opravičencem le, če so jih zahtevali. 2. Ko so bili na ta način volilci prisiljeni, hoditi po volilne listke v prometne pisarne, se je v nekaterih slučajih od posameznih razdeljevalcev in od pazniških organov na ta način vršil nedopusten pritisk, da se je dosle volilne opravičence vsled pomanjkanja javnosti pred izročitvijo listkov vprašalo, kateri stranki pripadajo ter se je označevalo tiste volilce, ki niso hoteli sprejeti **popisanih listkov**, temveč so zahtevali prazne, kot nasprotnike pazniške stranke ter se jim je **pretilo s službenimi šikanami**. To postopanje pri razdeljevanju volilnih list-

kov je uplivalo na mnoge volilce, katerim se je vsililo popisane volilne listke tako, da iz strahu pred zasledovanjem v službi rajši sploh niso šli voliti, kakor da bi bili glasovali proti svojemu prepričanju. Druge, ki so vztrajno zahtevali prazne listke, je že zadelo službeno zapostavljanje od strani predpostavljenih paznikov.»

Rudniški urad poziva končno predstojništvo bratovske skladnice, da čimprej razpiše nove volitve volilnih mož.

Tako je torej vendar enkrat pribiti pravi značaj pazniškega društva in njegov terorizem je uradno potrjen. Radovedni smo, kako se bodo junaki sedaj zvijali. Reči se mora tudi, da je bil za tako konstatiranje že zadnji čas, kajti prevzetnost in turško gospodarstvo kolovodij pazniškega društva presega že vse meje. V tem oziru bi bilo dobro, da se tudi družba nekoliko spametuje. Če misli, da ji je tak terorizem koristen, tedaj se zelo moti. Nasprotja med podjetniki in delavci seveda obstoje in boji so vsled socialnega reda nezogibni. Ali da bi se jih moralo tako zastupiti, kakor v Trbovljah, to vendar ni potrebno. Ako trpé danes delavci pod brutalnim pritiskom, mora priti dan, ko se bode to hudo maščevalo nad družbo samo. V zadnjem redu so delavske organizacije vendar tudi podjetnikom koristne. Organizirani delavci precejeno, kar morejo zahtevati in če dosežejo, kar je pravično z ozirom na razmere, je dobro. Delavci pa, ki se jih tako terorizira, kakor je v Trbovljah navada, zlasti izza zadnjega štrajka, prenašajo vsled strahu vse brutalnosti, pa kvečjemu vzdihujejo in stiskajo pest v žepu; ali kadar ne gre več, tedaj jih tudi ne vprašajo, kaj je mogoče in kaj ni, pa se v pomanjkanju organizacijske šole upro kakor divja četa in kakšne posledice ima to, si pametni podjetniki lahko izračunajo na prste. Vprašanje je le, ali so lastniki trboveljskega premogokopa pametni podjetniki ali ne.

Domače stvari.

Obiskovalce kavarn opozarjamo, da je češka socialna demokratična stranka sklenila, bojkotirati list »Narodní Politika«. Ta list se nahaja tudi v nekaterih ljubljanskih kavarnah. Razume se samo po sebi, da je bojkot obvezen tudi za naše sodruge, ki bodo v vseh kavarnah odločno zahtevali, da se odpravi ta list. Zavedni socialni demokrat ne obiskuje lokala, v katerem imajo »Narodní Politika«. Namesto nje naj naroči dotični lastniki »Pravo Lidu«. Upamo, da bodo to vpoštevali tudi ljubljanski Čehi. V nastopu proti temu listu so vsi napredni Čehi solidarni s socialnimi demokrati. Tisti, ki čutijo potrebo, čitati tudi meščanske češke liste, najdejo itak po kavarnah »Narodní Listy«, »Čas« i. t. d. — Če se ne motimo, se nahaja »Narodní Politika« tudi v nekaterih tržaških kavarnah. Seveda store tudi tam naši sodrugi svojo dolžnost.

Delavci delajo zadnji čas nekaterim liberalcem velike skrbi. Ne menimo se o konfuznem poizkusu gospoda Chama, ki se mu sanja nekaj o »narodnih delavcih«, temveč mislimo na čisto se ponavljajoče opomine v »Gorenju«, za katerimi je slutiti gospoda Hribarja. Priporoča se liberalcem, naj sestavijo svoj program in naj uravnajo svojo taktiko tako, da bodo mogli privabiti delavce. To je pobožna želja, ki pa ni nikakor vtemeljena, in ki ji manjka vsaka mogočnost izpolnitve. Liberalna stranka sploh nima poklica, organizirati delavce in zlasti v svojih sedanjih razmerah, ko je bolj mrtva nego živa, je nesmiselno, da si razbija glavo s takimi vprašanji. Njena naloga bi bila, organizirati meščanstvo in kadar bi to izvršila bi se morda lahko ozrla po kmetih, kjer bi imela dela med premožnejšimi posestniki. Ali liberalno vodstvo čuti menda, da nima več moči za to delo.

Lahko mu je to verjeti; ali zaradi tega še ne more biti njena usoda, da se prelevi v delavsko stranko. Seveda na to liberalci sploh ne mislijo. Oni bi radi ostali, kar so pravzaprav kar bi morali biti, a niso, pa poleg meščanstva pridobiti delavce. To pa ne gre in če se liberalci tekom desetletij še niso naučili, da je med posameznimi razredi sedanje družbe gospodarsko, ergo tudi politično nasprotje, katerega ne premosti noben program, tedaj naj gredo le v politično penzijo. Za stranke, ki so mišmaš, ni več prostora. Toliko še ni dozorelo politično izpoznanje pri nas, da bi meščanstvo gledalo v bodočnost in razumelo, da mu aspiracije delavstva ne škodujejo. Imovitih slojev in inteligence, ki bi bila prišla socialnemu vprašanju tako na dno, da bi se lahko iz prepričanja pridružila delavstvu in podpirala njegove težnje, še nimamo. V naših razmerah mora biti meščanska stranka razredna. Delavcev se pa vendar ne more tako podcenjevati, da bi hodili v stranko, ki mora delovati proti njih interesom. Sicer pa se spominjajo liberalci nekoliko prepozno na delavce. Ako bi bili prišli pred dvajsetimi leti, pa bi se bili vsaj v kulturnih rečeh brigali za delavce, bi se bilo lahko reklo, da jim pride to vsaj od srca, dasiravno bi bilo tudi to politično napačno. Ali trideset let ne videti delavstva ali pa ga prezirati in sedaj ga snubiti, ko se vidi, da se bode moralo vendar z njim računati v političnem življenju — man merkt die Absicht und wird verstimmt.

Evropa «Slovenskega Naroda». Vroče je, vroče, in nekatere glave res ne prenašajo visokih temperatur. Tudi za notico, ki jo je objavil «Slovenski Narod» pretečeni četrtek o primorskih mandatih v bodočem parlamentu, ne more biti nihče drug odgovoren, nego termometer, ki je lezel tiste dni impertinentno visoko. Ker «Narodu» na volilni reformi nič ni všeč, je docela umevno, da mora prerešeti vsako deželo, v kateri prebivajo Slovenci. Tako je priromal s Kranjskega in Štajerskega čez Koroško tudi na Primorsko. Pa če bi bil povedal, da je razdelitev mandatov v Trstu, na Goriškem in v Istri tudi pristranska, bi bilo to popolnoma v redu. In če bi hotel obširno pisati o tej zadevi, bi našel dosti materiala v statistiki, v nacionalnih, gospodarskih in kulturnih razmerah omenjenih dežel. Dokazal seveda ne bi bil nič novega, kajti tudi najradikalnejšim pristasev volilne reforme je znano, da je večina prebivalstva v Istri in na Goriškem slovanska in da so Italijani močno favorizirani, če dobe toliko mandatov, kakor Slovenci in Hrvatje. Ali to je «Narodu» vse premalo; s to resnico se ne da napraviti toliko «štimume» proti volilni reformi, kolikor jo potrebuje liberalno glasilo za svoje namene in zato daje svoji fantaziji naloge, ki so res že nevarne. In tako je citiral v četrtek kar Evropo, misleč, da spreleti tedaj vse Slovence kurja polt. «Lahko se zgodi, da prideta s Primorskega dva italijanska in samo en slovenski delegat v delegacijo, na delegacije pa gleda cela Evropa!» Dobro je, da so Slovenci večinoma precej dobre konstitucije, sicer bi moralo v Ljubljani ta dan popokati dosti trebuhov. Cela Evropa gleda na delegacije! Če veruje tej frazi le uredništveni sluga «Naroda», nam lahko odrežejo glavo. V Evropi je gotovo dosti radovednih ljudi; ali da ne bi našel «firbec» zanimivejših predmetov, nego sta avstrijska in ogrska delegacija, ta najbrezpomembnejša zhora na svetu, tega ne bode «Narod» niti sam sebi dopovedal. Evropa ima res opraviti kaj drugega, nego zijati na našo delegacijo. Pogledati je treba le v svetovno časopisje, pa se vsakdo lahko prepriča. Veliki listi poročajo kaj kratkega o skupnem proračunu, o «ekspozeju» zunanjega ministra, in s tem je navadno zanimanje za delegacijo izčrpano. Kar smešna pa je trditev, da se zanima Evropa za to, kako je delegacija sestavljena in kdo zastopa v njej posamezne dežele. Gospodje iz «Narodovega» uredništva

naj gredo malo po Evropi, pa naj povprašujejo, kaj vedo ljudje o delegacijah, pa o naših deželah in nacionalnih razmerah. Strmeli bodo. Ko so prišli Čehi pri neki priložnosti — ni še davno! — v Pariz, so jih tam pozdravljali s klicji: «Živili, Ogri!» In Čehi igrajo vendar večjo ulogo, nego mi. Z Evropo torej ne dokaže «Narod» v teh stvareh ničesar. — Toda «Narodova» notica ima vendar še svoj posebni pomen. Simptomatična je. «Evropa» — to je naše prokletstvo. Majhen narod smo; malenkostne so naše razmere; malega dela nam je naložila usoda toliko, da bi ga komaj zmagovali, ako bi napeli vse moči do skrajnosti. Namesto da bi se poprijeli tega, nas pa tare večna skrb: «Kaj pravi Evropa? Kaj naj storimo, da bode Evropa gledala na nas?» In če se ne more storiti nič drugega, se vpripori vsaj kak kraval, v nadi, da bode svetovno časopisje pisalo o Slovencih. Evropa pa se briga za nas toliko kakor za lanski sneg in če se že kdo v Evropi ozre na nas, se nam smeje, pa misli na tisto žabo, ki je hotela biti enaka volu. Pustite Evropo pri miru, ne delajte za radovednost Evrope kot njeni klovni, temveč za resnične potrebe svojega naroda, pa bode marsikaj boljše. Za smešnost nam res ni treba nič skrbeti; to se tudi doseže brez posebnega namena.

Za brežiški deželnozborski mandat se je vnel boj, kakršnega se na Štajerskem še ni poznalo. Iz cele vrste vrste kandidatov, ki so se začetkoma pojavljali, sta obstala končno dva: Dr. Jankovič in Benjamin Kunelj. Prvi je odločno klerikalne barve in favorizira ga večinoma duhovščina, drugi je nekoliko napreden. Posebno radikalno menda tudi njegovo napredništvo ni. Ali v tem tudi ne tiči pomen sedanjega boja. Važno je, da je sploh prišlo do boja in da je vendar enkrat razbita tista nesrečna «sloga», ki ji imajo zahvaliti štajerski Slovenci najmanj 50 let izgube v kulturnem, gospodarskem in narodnem napredku. Vsa ta znamenita «sloga» ni bila nič drugega nego brezpogojno kapituliranje Slovencev pred klerikalizmom, tem najokrutnejšim morilcem vsake svobode. Kdo zmaga pri tej volitvi, to je čisto postransko. Glavno je, da je prišlo enkrat gibanje v tek. Socialni demokratje, ki so doslej edini vodili na Štajerskem boj proti klerikalizmu, so lahko zadovoljni, da se začne vendar posnemati njih primer. Seveda le zato, ker ta boj omogoči politično življenje in s tem izobrazbo ljudstva. Za naše cilje ne pričakujemo nobene pomoči od pojavljajoče se protiklerikalne struje in dobro vemo, da bomo imeli dosti opraviti z njo zlasti v socialnih bojih. Toda boljši najstrastnejši boj, nego politično močvirje, v katerem mora segniti vse.

Koslerjevo pivo točijo še vedno po nekaterih gostilnah in še marsikdo ga pije, ne da bi se brigal, iz katere pivovarne da je. Razložili smo natančno razloge, zakaj je stranka in strokovna organizacija bojkotirala Koslerjevo pivo. In bili so tehtni razlogi, tako tehtni, da organiziranemu delavstvu sploh ni ostala druga pot, ako ni hotelo zasramovati samo sebe. Dolžnost vsakega zavednega sodruka pa je, izvrševati sklepe stranke. Saj težava pač ni velika. Delavca, ki pije pivo, ne more nič boleti, ako se prej informira, kakšno je pivo, ki se mu je ponuja. Ako se najdejo gostilničarji, ki pravijo, da so prisiljeni jemati Koslerjevo pivo, naj to opravijo sami seboj kakor hočejo; ali za zavedne delavce to ni povod, da bi kršili prepotrebno disciplino solidarnosti. Vsaka stroka pride lahko v položaj, da potrebuje podpore drugih in že zaradi tega je častna dolžnost, strogo izvajati bojkot, ki je bil sklenjen v interesu organiziranih delavcev in delavk Koslerjeve pivovarne. Izgovor: «Ena časa gor ali dol» je absolutno nedopusten; kajti stokrat po ena časa je le sto čas. Zavedni delavci naj kontrolirajo tudi druge, da ne krive bojkota. Saj je dosti trdk, ki niso bojkotirane.

Iz stranke.

Vse zunanje organizacije, ki so bile povabljene, da naznanijo, kdaj in kje se bodo vršili nameravani protiklerikalni shodi, pozivamo, da naj store to nemudoma, da se more vse potrebno objaviti v listu in da more izvrševalni odbor pravočasno ukreniti, kar je potrebno.

Strokovni pregled.

Stavka sodarjev v Trstu. Tržaški sodarji so stopili dne 13. t. m. v stavko. Vsled tega je delavski trg za sodarje v Trstu zaprt in se opozarja vse delavce te stroke, naj ne iščejo in ne sprejmejo dela v Trstu.

O tej zadevi nam pišejo iz Trsta: V nedeljo, dne 12. t. m. je pretekel rok, ki so ga dali tukajšnji sodarski delavci za odgovor, ko so predložili svojo spomenico s skupnimi zahtevami. Zaradi tega so se sešli v nedeljo zjutraj v «Delavskem Domu», da sprejmejo poročilo delavskega odbora in da sklenejo, kar situacija kaže. Predsednik je poročal o pogajanjih, ki so se vršila med odborom in gospodarji tekom časa, odkar je bila vročena spomenica. Odsek gospodarjev, kateremu je predsedoval gospod Abram, se je vedel skrajno ošabno in brezobzirno. Bilo je jasno, da so hoteli podjetniki zavleči stvar. Delavci so imeli namen, preprečiti boj, ako bi bilo le mogoče. Zato so znižali vse zahteve spomenice; gospodarji pa niso hoteli dovoliti absolutno nič drugega, nego 15 odstotno zvišanje pri akordnem delu, kar pa bi bilo brezpomembno, ker je pri praktičnem delu treba računati s številom delavcev, s časom, ki se ga porabi za delo in s kvaliteto dela. Vse druge, važnejše zahteve, so popolnoma odklonili ter so kazali, da se sploh ne brigajo za sporazumljenje z delavci. Ker je bilo odboru ležeče na tem, da doseže mirnim potom, če tudi manjši uspeh, je še enkrat znižal zahteve delavcev. Gospodarji pa so odklonili vsako pogajanje sploh in računajoči na neodločnost delavcev, so poslali odboru kolektivno pismo, v katerem pravijo, da ostanejo pri svojem prvem odgovoru in da odklanjajo vsako drugo koncesijo. — To poročilo je povzročilo velikansko razburjenje med delavci, ki niso pričakovali tako ošabnega ravnanja. Protestirali so proti insinujaciji, da bi se udali tako nečloveškemu pogojem ter so soglasno sklenili, da se odgovori s stavko, ki začne v ponedeljek, dne 13. t. m., kar se naznani gospodarjem. Obenem so sklenili, da pooblaste s posredovanjem delavski odbor in strokovno tajništvo, ki ima pravico, s popolno veljavnostjo sklepati v imenu delavcev. Da je prišlo do te stavke, tega so krivi samo podjetniki. Morda pridejo vsaj sedaj toliko k pameti, da ne bodo zavlačili boja, od česar bi le sami imeli škodo.

Strokovno gibanje v Trstu. Doslej smo imeli v Trstu dvanajst strokovnih organizacij lokalnega značaja, katerih udje so živeli v starih tradicijah pa niso hoteli slišati ničesar o centralizaciji. Koristi velikih centralnih organizacij so jim bile tuje in še pomnisi so bili na svojo «samostalnost», ki pa je navadno samo obnemoglost. Odkar pa obstoji v Trstu slovensko in italijansko strokovno tajništvo, je tudi tukaj vse drugačno gibanje. Organizacija za organizacijo pristopa dotični zvezi. Zadnje dni je zopet več lokalnih organizacij sklenilo, vstopiti v zvezo svoje stroke, in sicer «Zvezi transportnih delavcev». Ta sklep so storila društva kurjačev, natakarev na Lloydovih parnikih, delavcev iz proste luke, tržnih težakov, pomorskih delavcev in delavcev iz javnih skladišč. Tržaska podružnica transportnih delavcev bode štela takoj 4500 delavcev.

Strokovna organizacija v Nemčiji se je povišala v pretečenem letu za 292.695 udov, tako da je štela koncem leta 1.344.803 udov. Dohodki so narasli za 7³/₄ milijonov mark, blagajniško stanje za 3¹/₂ milijona. To se je zgodilo, dasiravno je bilo prav lani največ izprtij in so podjetniki z vso silo naskočili strokovne organizacije. A ravno tiste zveze, ki so imele najhujše boje, so pridobile največ novih udov. Poskusi, potlačiti ali razbiti strokovne organizacije, so se torej popolnoma izjalovili.

Tržaške delavske zadruga 1153 članov, II. leto.

Račun razprodaje:

Julij	1905	kron	10.747-27
Avgust	"	"	9.957-40
September	"	"	10.533-27
Oktober	"	"	12.139-42
November	"	"	12.237-93
December	"	"	12.462-65
Januar	1906	"	12.720-81
Februar	"	"	12.737-15
Marec	"	"	14.472-98
April	"	"	14.252-43
Maj	"	"	12.886-17
Juni	"	"	13.302-71

Hranilni odsek.

Od 1. julija 1905 do 30. junija 1906 je imel hranilni odsek 140.228,42 kron dohodkov, od katerih se je vzdignilo 132.406-07 kron.

Socialni pregled.

Socialno politički svet kranjskega deželnega odbora je imel v petek, 10. t. m. sejo pod predsedstvom deželnega odbornika poslance P o v š e t a. Na dnevnem redu je bila specialna debata o načrtu pravil za deželno oskrbovalnico za starost in obnemoglost. Seje so se udeležili vsi redni udje. Vlada je poslala na to sejo svojega zastopnika. Povabljen je bil tudi kot izvedenec ravnatelj zavarovalne banke «Assicurazione Generale». Socialno-demokratsko stranko je zastopal sodrug Etbin Kristan. Debata je bila temeljita. Svet je sprejel več izpreminjevalnih predlogov člana E. Kristana, o katerih se bode poročalo deželnemu zboru. Zavarovalnica ima biti fakultativna, ker za oblikovalni ni zakonske podlage. Vendar ima precej pomena, ki ga ohrani za tiste, na katere eventualno ne bode razširjen nameravani državni zakon o starostnem zavarovanju. Kot temeljna glavica ima služiti znesek 100.000 kron, ki jih je dovolil deželni zbor dne 8. svečana 1898.

Generalno nadzorništvo avstrijskih železnic je razpustilo predstojništvo železničarske zavarovalnice proti nezgodam. Na letošnjem občnem zboru zavarovalnice so bili izvoljeni v predstojništvo socialno-demokratski kandidati. Dasiravno je bil pri volitvah delegatov — še pod ministrom Wittka — pritisk nezastisljen, so vendar dobili socialni demokratje večino na občnem zboru, ki jim je bila pri predzadnjih volitvah s surovim terorizmom ugrabljena. Izvoljeni udje predstojništva so sedaj zahtevali, da se voli predsednika iz njih vrst. Temu so se upirali imenovani udje enostavno z molkom. Tako je bilo na dveh sejah. Izvoljeni udje so zahtevali še tretjo sejo; ako bi se jim bilo zagotovilo, da bode vsaj podpredsednik izvoljen izmed njih, bi bili predstojništvo še prepustili imenovanim. Toda na to sejo že nekateri imenovani udje

sploh niso prišli, generalna inspekcija pa je na to razpustila predstojništvo. V železniškem ministrstvu in pri generalnem nadzorništvu menda mislijo, da dobe zopet mameluke v predstojništvo, kakor v zadnji periodi. V tem se pa motijo, kajti železničarji so se navadili, varovati in braniti svoje pravice. Generalno nadzorništvo pa naj bi svojo energijo pokazalo tam, kjer je bolj potrebna, n. pr. kadar je treba varovati prometno varnost proti izkoriščanju železničarskih kapitalistov.

Osemurni delavnik je vpeljal dne 1. aprila Ernest Brauen, moderno misleči ravnatelj tovarne za svilo bratov Seber v Foreštu pri Bruselju in sicer za poskus na štiri tedne. Plača delavcem je ostala neizpremenjena; dobili so za 48 ur na teden ravno toliko, kakor prej za 60 ur. V soboto se je zaključilo delo že ob 1 popoldan. Poskus se je obnesel tako dobro, da ga je ravnatelj najprej podaljšal za 4 tedne, dne 1. junija pa je definitivno upeljal 8urni delavnik, ker je izkušnja pokazala, da je tako skrajšani delavni čas podjetju na korist. V posebnem oklicu pravi ravnateljstvo, da se ni množina produkcije prav nič zmanjšala, menda celo nekoliko povečala, kvaliteta dela je ostala popolnoma enaka, a odkar je vpeljan osemurni delavnik, se ni primerila v tovarni nobena nesreča. Koliko težkih bojev bi se lahko prihranilo, ako bi imeli naši podjetniki toliko spoznanja, pa bi le objektivno, brez predsodkov, mislili na svojo korist.

Dopisnica uredništva.

Schmerdorf; Kolikor mi je znano, se je stvar obrnila, tako da je Vaš dopis menda pomota. Poročajte nam.

Sodrugji, zahtevajte po vseh brivnicah, kavarnah in gostilnah „**Rdeči Prapor**“.

Naznanilo.

Vljudno naznanjam, da se nahaja odslej moja

ključavnicarska delavnica
v Ljubljani na Dunajski cesti št. 11,
drugo dvorišče (Fröhlichova hiša).

Obenem se najljubšeje priporočam p. n. občinstvu ter zagotavljam točno in solidno postrežbo po zelo nizkih cenah.

Franc Florjančič

ključavničar

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 11.

☛ Sprejem tudi več vajencev. ☛

A. TSCHINKEL na zel

gospodinjam svoje izvrstne nove izdelke, kakor kompote, marmelade, kandirano sadje in posebno po najnovejšem načinu izdelovano

cikorijno moko v lesenih zabojčkih

En poizkus vam bo dokazal izvrstnost te domače robe.

Berite lepake!

12—1

Berite lepake!

Domača tvrčka

Pivovarna G. Auerjevih dedičev

v Ljubljani, Wolfve ulice št. 12.

Odlikovana v Parizu leta 1904,
v Londonu in Lutichu leta 1905.

Ustanovljeno leta 1854.

priporoča
svoje izvrstno
marčno pivo.

12—3

Vabilo

4—2

na

redni občni zbor

„Občnega konsumnega društva“

v Zagorju

ki bode

dne 2. septembra t. l. ob 2. uri popoldne
v gostilni g. Müllerja v Zagorju.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Računsko poročilo.
3. Poročilo nadzorništva,
4. Sklepanje o čistem dobičku.
5. Volitev 3 nadzornikov in 1 namestnika.
6. Povišanje remuneracije blagajniku (Repovš).
7. Interpelacije in predlogi.

Za nadzorništvo:

Jakob Strajner
zapisnikar.

Jakob Serko
predsednik.

Vsaka ponaredba in ponatisek je kaznivo.
Edino pravi je

Thierryev balzam

le s zeleno znamko nune. **Zakonito zavarovan.** Davno znamenito neprekosljiv proti motenju v prebavljanju, želodnim krčem, koliki, nahodu, prsnim bolečinam, influenci i. t. d. — Cena 12 malim ali 6 velikim steklenicam ali eni specialni steklenici s patentno zaponko 5 K franko.

Thierryevo centifolijino mazilo je obče znano kot non plus ultra

za vse še tako stare rane, vnetja, poškodbe, izpahe in otekline vseh vrst. Cena 2 lončkom K 3-60, pošilja franko le proti naprej poslanemu denarju ali povzetju lekarna A. Thierry v Pregradu p. Rog. Slatini

Brošurica s tisoč izvirnih zahval brezplačno in franko. Dobiva se v vseh večjih lekarnah in medicinskih drogerijah. 62—1

„**Rdeči Prapor**“ izvod po 10 v. se dobiva

v Ljubljani v tobakarnah: Blaž, Dunajska cesta; Franzot, drž. kolodvor, Spod. Šiška; Kušer, Sv. Petra cesta; Pichler, Kongresni trg št. 3; Svatek, Glavni trg; Šešark, Šelenburgove ulice; Velkavrh, Sv. Jakoba trg; Kleinstein, Jurčičev trg. — **Jesenice:** Mesar Jakob štev. 101. — **Trst:** Lavrenčič, Piazza Caserma. — **Gorica:** Krebelj Peter, Kapucinske ulice štev. 1. — **Reka:** Ricardo Camera, Corso 16.

Hotel**BALKAN****Trst**

Kavarna in restavracija.

Nova zgradba — 70 elegantnih sob. — Lift. — Električna razsvetljava. — Kopelji. — Cene zmerno.

10—10

Počkaj & Kögl.

Mestna hranilnica Ljubljanska

v lastni hiši v Prešernovih ulicah št. 3
poprej na Mestnem trgu zraven rotovža,sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure
dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po
4% ter pripisuje nevzdržene obresti vsakega pol leta
k kapitalu. Rentni davek od vložitnih obresti plačuje
hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.ZA VARNOST VLOG JAMČI POLEG LASTNEGA
REZERVNEGA ZAKLADA MESTNA OBČINA LJUB-
LJANSKA Z VSEM SVOJIM PREMOŽENJEM IN VSO
DAVČNO MOČJO. DA JE VARNOST VLOG POPOLNA,
SVEDOČI ZLASTI TO, DA VLAGAJO V TO HRANIL-
NICO TUDI SODIŠČA DENAR MLADOLETNIH OTROK
IN VAROVANCEV. 26—2Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom
c. kr. poštne hranilnice.Posoja se na zemljišča po 4½%, na menice
in na vrednostne listine pa po 5% na leto.Rezervni zaklad:
760.000 kron.Stanje hranil. vlog:
22 milijonov kron.Najcenejša in največja domača
eksportna trdka!Razpošiljanje švicarskih ur na
vse kraje sveta!

Naznanilo preselitve.

Uljudno naznanjam, da sem se preselil iz Kranja v
glavno mesto Ljubljano in otvoril na mestnem trgu, nasproti rotovža
veliko na novo urejeno prodajalno, z največjo zalogo ur, zlatnine, srebr-
nine in brilantnega blaga. Torej je priložnost cenjenim odjemalcem,
da si osebno lahko izberejo blago, istotako vabim vsakogar, da si
ogleda mojo prodajalno, v kateri se nahaja ne samo blago, katero
je navedeno v cenilniku, ampak ogromna izbira vseh različnih, mo-
dernih ur, kakor: žepnih, salonskih in stenskih ter budilk, brilantov,
zlatnine in srebrnine, po konkurenčnih cenah. Ker nakupujem vse blago
za gotovi denar in tudi prodajam blago za gotovi denar, zato mi
je posebno še vsled ogromnega prometa mogoče prodajati pristno
in fino blago po prav nizkih cenah.Zahvaljujem se cenjenim odjemalcem za dosedanje zaupanje
in prosim taiste, naj blagovolijo tudi naprej ohraniti moji trgovini
svojo naklonjenost. 3—2

H. SUTTNER

LJUBLJANA

Mestni trg nasproti rotovža, preje v Kranju.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon št. 163.

v Ljubljani

Telefon št. 163.

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in v steklenicah.

Zaloga v Spodnji Šiški.

Telefon št. 187.

Telefon št. 187.

52—1

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste

Aleksandra Levi Minzija

Trst — Piazza Rosario 2 — Trst

(šolsko poslopje).

Bogat izbor v tapeterijah, zrcalih in slikah. — Ilustriran
cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo. — Cene
brez konkurence. — Predmeti se postavijo na brod
ali železnico, ne da bi se za to kaj računalo.

Kavarna

„Unione“

preje „Tedesco“

se priporoča cenjenim so-
drugom najtopleje. Na raz-
polago so vsi važni in slo-
venski, italijanski in nemški
listi. Vse pijače poceni. Na-
pitnina je izključena.Prva kooperativistično ure-
jena**gostilna**

v ulici S. Giovanni v Trstu.

Izvrstna vina. Dalmatinska
vina, direktno od organizi-
ranih sodrugov v Dalmaciji.
Vedno dobra kuhinja. Na
razpolago „Rdeči Prapor“,
„Arbeiter-Zeitung“ in „La-
voratore“.

članki v «Slovincu» ne morejo prepričati objektivnega čitatelja, da se je storilo vse, kar je bilo mogoče in zlasti da bi bilo vodilo njega kaj drugega. kakor korist klerikalne stranke, tako tudi Plantanov članek v «Narodu» ne more rešiti liberalcev še večje krivice, da niso storili sploh nič doslednega.

Njih sedanje rogoviljenje pa je s političnega stališča naravnost hudodelsko. Ako bi se vsaj sedaj, v dvanajsti uri, postavili na stališče volilne reforme — brez recidive, kakor pravi Hribar v «Gorenjcu» — tedaj bi bilo mogoče, da se reforma pred definitivnim zaključkom v plenumu zbornice še kaj izboljša. Kar pa faktično uganjajo, sili vsakega prijatelja volilne reforme, da misli samo na njeno obrambo za vsako ceno. Naivno vprašuje «Narod», zakaj ne bi smelo biti opozicije pri volilni reformi, ko se vendar ne sprejme skrajš nobenega zakona brez oponiranja. Odgovor je pač enostaven: Ker je volilna reforma potrebna! Resen političar oponira, ako hoče prepričati kaj. «Narod» pa bi menda rad naredil navadno tarso iz opozicije. Ali hoče res liberalne poslance popolnoma izbrisati iz vrst resnih političarjev? Menimo, da se v ta namen ni treba več mnogo truditi, temveč da bi bilo ravno nasprotno krvavo potrebno.

Učiteljstvo na razpotju.

(Glas iz učiteljskih krogov.)

Poznavalec naših domačih razmer je moral že davno vedeti, da se zgodi prej ali slej, kar se je zgodilo zadnji čas. Učiteljstvo je dobilo od neoficielnega glasila liberalne stranke brco, katere ni moči ulajiti, pa tudi ne molče kvitirati. Ali ta brca je samo znana kaplja, ki kane v poln kozarec in povzroči, da voda preteče. Razmerje med liberalno stranko in med učiteljstvom je postalo že davno — recimo — neprijetno in do preloma je moralo priti tako ali pa tako. Dopis v «Učiteljskem Tovarišu», robati odgovor «Slovenskega Naroda», replika i. t. d., to so samo zunanji simptomi, zdravnik bi dejal «Auslösungsmomente». Zgodilo bi se bilo lahko tudi drugače, ali zgoditi se je moralo. Ako bi se sedanji prelom med liberalno stranko in med učiteljstvom zakrpal na kak način, bi se moral vendar kmalu ponoviti in morda bi bile potem bolečine še večje.

Zveza učiteljstva z liberalno stranko je postala za bodočnost nemogoča. Vzrok je zelo priprost. Liberalna stranka ne more storiti ničesar več za učiteljstvo, učiteljstvo pa ne more pomagati liberalni stranki. Polklicani političarji imajo nalogo, preiskati vzroke liberalnega propadanja. Ali propadanje

samonasebi je očitno; veliko je vprašanje, ali se sme sploh še govoriti o eksistenci liberalne stranke, ki nima programa, ki nima lastnega glasila, ki nima kompletnega vodstva in ki ne pokazuje nobenega delovanja. A če bi se že priznalo, da stranka še ni mrtva, se vendar ne more prezreti dejstva, da je tako desorganizirana, kakor menda še nikoli nobena stranka. Iz te desorganizacije pa ni rešitve. V tem položaju ne more storiti stranka ničesar za učiteljstvo in s čisto utilitarističnega stališča bi bilo nespametno, ako bi ji učiteljstvo izročalo svojo usodo.

Ako bi bila sedanja kriza samo prehodna, tedaj bi bilo tako praktično stališče neumestno. V kritičen položaj pride lahko vsaka stranka in tedaj je naloga njenih prepričanih pristašev, da jo konsolidirajo in pomagajo premagati težave. Toda mi gledamo na agonijo liberalne stranke in je ne moremo rešiti, tudi če bi hoteli.

Tega pa je krivo samo vodstvo liberalne stranke. Menda se je godilo pri liberalcih še drugim tako, kakor učiteljem. Tako lahko sodimo, kajti stranka ni bila nikdar tako organizirana, kakor bi morala biti. «Slovenski Narod» nam n. pr. očita, da ni imela stranka koristi od učiteljev in da niso učitelji delali. Bodimo objektivni, pa recimo, da je res tako. Ali stranka vendar ni nekaj imaginarno anarhističnega, temveč bi morala biti organizem, katerega posamezni udje delajo solidarno, tako da se delo vseh vzajemno dopolnjuje. Za tako delo je treba glave, ki določa smer, ki daje navodila in razdeljuje delo. Tega pa ni bilo nikoli v liberalni stranki, vsaj nas nekoliko, ki bi bili radi delali, nismo nikoli opazili kaj takega. Seveda, na lastno roko je lahko delal, kdor je hotel. Ali kaj je vredno tako delo?

In še preveč sem povedal. Tudi delati ni mogel, kdor je hotel, kajti res je, da učiteljstvo pri Slovencih nima ugleda. Ali «Slovenski Narod» se moti, ako misli, da je tega kriva kvaliteta slovenskih učiteljev. Naša izobrazba in vzgoja je precej enaka vzgoji in izobrazbi učiteljev po drugih avstrijskih deželah. Pes pa moli tace drugam. Pomanjkanja učiteljevega ugleda je kriv njegov slabi gmotni položaj. Tako je namreč, da odločuje pri nas o ugledu čvenc in liberalci ne morejo spraviti iz sveta resnice, da se je ravno v njihovi stranki gojilo tako mišljenje. Slovenski učitelj je revež; to je njegovo prokletstvo. Volja za delo, omika, civilizirano vedenje nič ne pomaga, če ne stoji gmotno na enaki stopinji, kakor v stranki — tudi na deželi — odločujoči faktorji.

Stare tožbe o gmotnem zanemarjanju učiteljstva ni treba ponavljati. Predobro je

da je moral ravno ta človek postati župnik! Ali gospodarji v občini so vendar kmetje, ne pa župnik. In on je župan! Takega župnika se bode pač še lahko pregnalo, z njegovo kuharico vred. Priložnost se že najde, da se ga pošteno očrni pri škofu. Saj študira sin pri jezuitih; tam postane pač tako moder, da bode lahko svojemu očetu svetoval kaj pametnega.

Res ni zamudil župan vsa leta nobene priložnosti, da zatoži župnika ustmeno in pismeno pri škofu za liberalca. Na svoja pisma je pritiskal vedno občinski pečat, in pisal je kot župan v imenu cele katoliške občine, dočim je bil njegov sin, ki je prišel kot mlad bogoslovec iz Rima na počitnice v Gospojno, vsaki dan na kosilu pri župniku.

V mlinu so bile sedaj za hlev same stare, nelepe dekletke, najmanj nevarne, kar jih je mogla mlinarica najti. Toda ta previdnost je bila popolnoma nepotrebna; odkar je Avguštin nosil duhovniško obleko, ni pogledal nobenega dekleta več. Sploh ni

znana. A to zanemarjanje je ustvarilo odločno situacijo, katere ni mogoče izpremeniti in računati je treba z njo. Učitelji so potrti, liberalna stranka pa propada. Kdor bi jo hotel reševati, bi se osmešil, zakaj vsako delo, ki nima pogojev za uspeh, je smešno. Pa bi bilo tudi škoda zanj, ki ga je veliko bolj treba za novo delo. Propad te ali one stranke utegne biti tragičen dogodek (pri liberalni stranki ni tragika baš velika), ali zgodovina preide preko takih epizod in ustvarja nove oblike. Učiteljstvo pa je potreben stan; ki ne more in ne sme propasti; drugega načina elementarne ljudske izobrazbe ne poznamo, nego je ljudska šola. Učiteljstvo mora torej neodvisno od liberalne stranke misliti na svojo rešitev. Izključeno je, da bi paktiralo s klerikalno stranko; izročati šolo klerikalizmu, je ravno toliko, kakor uničiti učiteljsko veljavo in svobodo. Torej morajo učitelji upreti pogled v bodočnost. Pomagati morajo, da pride do upliva in moči tista struja, kateri je svobodna in dobra šola pogoj obstanka. Tisti, ki potrebujejo učitelja, bodo tudi skrbeli za njegov ugled. Pot je jasna.

Politični odsevi.

Češki sodrugi so začeli živahen boj proti staročeskemu listu «Narodní Politika». Vzroka za to sta dva. «Narodní Politika» ruje proti volilni reformi z vsemi sredstvi političnega jezuitizma. Za listom stoje češki fevdalni aristokratje, ki so zagrizeni sovražniki splošne in enake volilne pravice. Lastniki lista pa so nekateri staročeski advokatje, vseučilišni profesorji, tovarniški in bančni ravnatelji, ki ravnotako sovražijo politično enakopravnost. Ker pa se list ne upa več na dan s svojim principiellnim nasprotništvom, je začel hinavsko napadati volilno reformo, kakršna je, češ, da Čehi po njej ne dobe enakih pravic. Taktika je torej enaka, kakor pri «Slovenskem Narodu». Vrhutega pa vodi «Narodní Politika» skrajno infamen boj proti češkim socialnim demokratom. Ne le da odpira svoje predale najbolj mizerni stranki, «narodnim socialistom» (Klofačiancem), temveč obrekuje socialne demokrate za najpodležiji izmišljariji. Pred kratkim je prišel neki mojster, po imenu Potmšišil, pozno ponoči, ko se je že povsod zapiralo gostilne, v prepis s popolnoma indiferentnimi ljudmi. Nekaj časa so se med seboj pehali, naenkrat se je Potmšišil oddaljil, pa je padel na robu tratoarja in se je ubil. Taki žalostni dogodki niso v velikih mestih žal redki. Ali «Narodní politiki» je prišla stvar kakor nalašč. Z brezprimerno predrznostjo je začela

gledal več nobenemu človeku v obraz. Niti po hribih se ni hotel ozirati, temveč je po-bešal pogled k zemlji, od greha prokleti.

Napolnjeval ga je animus clerikandi, ki ga je prinesel popolnoma pristnega seboj iz Rima.

Za gospojinskega župnika bi bil lahko krasen vzgled ta grešnemu svetu popolnoma odmrli mladenič.

Tak župnik! Z grozo je moral mladi bogoslovec opazovati, kako je župnik pozdravljaj kmetico in ji celo dajal roko, ako je prišla v župnišče po kakšno lepo knjigo iz občinske knjižnice. Potem je vstopila zopet stara objokana ženica, ki ji je mož umrl in župnik jo je tolažil, pa ji je položil celo roko na ramo. In vsem ljudem je gledal tako odkrito v oči. Tako svobodno, nevarno občevanje z ljudmi drugega spola je gojencu iz Rima kratkomalo nerazumljivo. Ta župnik mora še pasti, pa kmalu; to mu je popolnoma jasno. Niti izpreobrniti ga ni mogel, kar mu je vendar nalagala vest. Župnik se je le čudno smehljaj. Toda po noči je mladi

njene Lenke in na pogled Mihe, ko mu je bil v ljubosumnosti porinil nož v telo, ni mogel pozabiti. Ali je bila pekoča vest, ki mu je neprenehoma pokazavala tako razločno tiste umirajoče oči?

Slaba vest ni mogla biti. Saj je bil vendar pri Mariji Pomagaj. Ali mar tudi romanje nič ne zaleže? Kako more gospod Bog izza tako dolgega časa poslati že davno za mrtvo smatrano Lenko sem, ko je žrtvoval pri Mariji Pomagaj posebno svečo iz hvaležnosti, da je izginila? Sedaj bi človek lahko izgubil svojo sveto vero, ako se ne more zanašati na Boga in na mater božjo, pa je denar za romanje in za svečo popolnoma izgubljen. Sedaj ni treba nič drugega več, nego da pride še dete na dan, njegovo dete, pa da zahteva postavne pravice.

Toda to pač ni mogoče. Otrok je gotovo mrtev, sicer ne bi mogla biti Lenka za kuharico v farovžu. Kdové, ali je kaj povedala župniku, kakšen je mlinar? Tedaj bi imel župnik še drugo orožje proti njemu. In vendar je bil že nož preveč. Sakram—

trditi v dolgih člankih, da so Potmšila ubili socialni demokratje, ker je nosil belordec klincek, znamenje narodnih socialcev; urednike bratskega dnevnika «Pravo Lidu» pa je imenovala naravnost duševne začetnike in skrivce umora. Dasiravno je «Pravo Lidu» takoj dokazalo z zdravniškim izpričevalom o sekciji, da Potmšil sploh ni bil od nikogar ubit, temveč, da se je ubil vsled nesrečnega padca, s protokoli pa, da niso prišli nikakršni socialni demokratje z njim v dotiko, je vendar «Narodni Politika» nadaljevala svojo ostudno gonjo. Socialno demokratična stranka je priredila vsled tega v nedeljo na otoku Velike Benetke velikansk shod, katerega se je udeležilo nad 10.000 ljudi in tam je bilo soglasno sklenjeno, bojkotirati list «Narodni Politika» in vse lokale, v katerih se nahaja. Enaki shodi so bili tudi po mnogih mestih izven Prage. Energija čeških socialnih demokratov bi bila tudi našim sodrugom v marsičem lahko za vzgled.

Na Moravskem so češki socialni demokratje imenovali kandidate za vseh štirinajst volilnih okrajev splosne kurije za deželni zbor. Kandidatje so: 1. Za Brno in okolico poslanec Hybeš. 2. Hodonin: urednik sodrug Dolejši. 3. Znojmo, Dašice: urednik sodrug Fr. Svoboda. 4. Jihlava, Trebič: urednik sodrug Fr. Toužil. 5. Tišnovice, Blansko: sodrug Jan Filipinsky, urednik. 6. Boskovice, Moravska Trebova: sodrug Karal Vaněk, tajnik. 7. Olomoc, Sternberk: sodrug Robert Nadvornik, urednik. 8. Kroměříž: sodrug Fran Seka, trgovec. 9. Moravska Ostrava, Novy Tyn: sodrug Jan Prokeš, urednik. 10. Vsetin, Valašske Meziříči: sodrug Jos. Krapka, urednik. 11. Přerov: sodrug Rudolf Merta, uradnik. 12. Ogrsko Hradišče: Ferdinand Franc, uradnik. 13. Gaja: Ludvik Indraček, uradnik. 14. Višov: Edvard Dědek, tkalec. Razen tega postavijo kandidate tudi v nekaterih okrajih mestne kurije. V Brnu kandidira odvetnik sodrug dr. Svoboda.

Na Ogrskem snujejo zopet novo stranko. Kako ji bode ime, tega še ne vedo. Ali njeni duševni očetje so čudni optimisti. Stranka naj bode radikalna, tako da zedinj radikalne elemente obstoječih strank, a da obenem pritegne mednarodne socialne demokrate in delavske mase. Bilo je baje že več posvetovanj in ob jesenskem zasedanju parlamenta hoče stranka stopiti na dan s svojim programom in z lastnim glasilom. Stranka ima namen, razbiti sedanjo koalicijo in raztrgati Košutovo stranko na dva ali tri kose. Načrt je precej nejasen. Radikalne elemente ima navadno vsaka stranka, le da radikalizem in radikalizem ni v vsakem slučaju eno. Radikalni klerikalci so navadno nekaj drugega, kakor radikalni framasoni. Kar pa sanja nova

bogoslovec po cele ure molil na kolenih za izpreobrnjenje zakrknjenega grešnika. Celo bičal se je že, hoteč dati Bogu zadoščenje za župnikove grehe. Ali to je kmalu opustil, ker ga je preveč bolelo.

Letošnje počitnice so bile zadnje, ki jih je preživel svetniku podobni bogoslovec v domači vasi. Prihodnje leto postane doktor filozofije, pa se povrne nanovo posvečen iz Rima, da zapoje prvo mašo v župni cerkvi, v kateri je bil krščen.

Koncem septembra je odpotoval zadnji krat v Rim, teden pozneje pa je umrl v Gospojni star, ubog mož, ki ga je videl vsak opoldan v župnišču, kadar mu je dajala kuharica jesti.

Bil je prekrasen jesenski dan. Solnce je sijalo še tako toplo na vas, da se je moral celo grobar potiti v svoji jami. Kmalu konča svoje delo, kajti dospel je že do stare, strohnele krste. Še požirek žganja iz steklenice, ki jo je nosil v hlačnem žepu, in že

stranka o socialnih demokratih, je enostavno brez glave.

Na Balkanu se gode hude reči. Kdor ne pozna natančneje razmer v ondotnih deželah, mu morajo biti dogodki zadnjega časa nerazumljivi. Splošno je znano, da vre že davno med krščanskimi narodi Turčije, da se neprenehoma ponavljajo krvavi upori, napadi in spopadi, da je zadnji cilj revolucionarnega gibanja osvoboditev Macedonije, Stare Srbije, Albanije od turške nadvlade, da intervenirajo neprenehoma evropske velevalsti in da se izdela vsak hip kak nov reformni načrt. Torej glavno: Upor proti sultanovi moči. Kako naj se spravi s tem v soglasje krvave boje med Grki, Bolgari in Rumuni? Kako izganjanje Grkov, požiganje grških poslopij, pobijanje grških škofov na Bolgarskem in na Rumunskem? — Zgodovinska doslednost je tudi v teh tragičnih dogodkih neporušena. Sedanji navidezno tako nerazumljivi boji so le posledice v minolih časih ležečih predpogojev. Pred stoletjem so imeli Grki svoje politične sanje. Turki so veljali vedno za vsiljence v Evropi in Carigrad so smatrali Grki za svojo idealno posest. Od Carigrada pa so šle njih aspiracije dalje, do balkanskih gora; v željah so si vsvarjali ideal Velike Grške. Pod turškim gospodarstvom so bili dolgo časa edini cerkveno organizovani narod; grške kolonije so bile raztresene po vsem balkanskem polotoku in v časih prve grške ustaje in filhelenizma je mislila tudi Evropa, da ima ta idealizem realno podlago. Ali prišla je ustaja Srbov in Bolgarov, ustanovitev samostalnih slovanskih držav, cerkvena emancipacija bolgarskih pravoslavnikov, kulturna povzdiga teh narodov in pokazalo se je, da je neizrabljena moč teh plemen neprimerno večja od grške, ki se je pokazala v zadnji grško-turški vojni v najslabši luči. Osvobojeni balkanski narodi streme po osvoboditvi še Turkom podložnih soplemenikov in po združitvi z njimi; Grki sanjajo še vedno svoje sanje. In tako je razumeti, da je sovraštvo med srbskimi, bolgarskimi in rumunskimi ter med grškimi četami večje, nego sovraštvo vseh do turškega gospodarja. Tako je razumeti krvave spopade in progone v Bolgariji in Rumuniji. Evropska diplomacija s ponosnim gospodom Goluchowskim pa igra spricho teh dram najklavnejšo ulogo.

O nemški kolonialni upravi je objavil berlinski «Vorwärts» že razne yesli, iz katerih je razvidno, da smatra velik del nemških kolonialnih uradnikov in častnikov zamorca za divjo žival, s katerimi smejo ravnati tako, kakor se v Evropi spricho družtev za varstvo živali ne bi smelo ravnati niti z zverinami. Ravnokar je objavil «Vorwärts» zopet pismo vojaka iz južnoafričanske kolonije, v katerem se pripoveduje, da je oddelek vojakov vjel

je letela deska za desko v velikem krogu iz groba. Za to krsto je moral vzeti mizar dober les. S cepinom je moral grobar razdejati deske, tako čvrsto so še držali zarjaveli žebliji. Seveda, Miha iz žage je rezal vedno dobre deske, zato tudi deske njegove krste niso popolnoma segnile, je pomislil grobar, ko je poletela ravno Mihova glava na njegovi lopati iz groba. Druge velike kosti so ji sledile. Grobar se je vzpel iz jame, napolnil je kratko pipo, porinil je z nogo mrtvaško glavo bližje h kupu zemlje, pa je dejal: „Kaj neda, Miha, ko sva šla skupaj na ples, pač nisi mislil, da se takole zopet vidiva?“ Potem si je prižgal pipo in vesel, da je še živ in da ima tako dober zaslužek, je sesal tobakov dim. „Te deske moram odnesti domov. Lahko jih še porabim. Sedaj pa na polič h krčmarju. Lesa mi itak nihče ne vzame. Naj le ostane tukaj.“ In mrmraje sam seboj je odkorakal proti gostilni. Dalje prih.

pri nekem potoku pet žen. Ker je bilo v bližini 200 ustaških zamorcev, se ni moglo postreljati teh žen, ker bi bili strelji nedvomno privabili ustaše. Zapovedujoči častnik je zato naložil petim vojakom, da se postavijo z nasajenimi bodeži pred žene, drugih pet pa jih je postavil za hrbet in potem je zapovedal, da jih prebodejo. To se je tudi zgodilo. Da se je lovilo zamorske žene in otroke, s čemur se je hotelo izvesti pritisk na ustaše, so priznavala tudi oficialna poročila. Omejenjene bestialnosti, katerim se najde komaj para v najgrozovitejših barbarijah vojskovanja, sicer oficialno niso priznali — vsaj doslej še ne. Ali kdor se spominja na izgotovljena zverinska dela Horna, Puthkamerja in drugih, ne bode niti trenotek dvomil o resničnosti «Vorwärts» vesti. Afrika je daleč od Evrope in bestialnost, ki je v vojski vedno vzbujena, ne pozna tukaj nobenih mej. Tako ne rajajo samo Nemci; enaka razkritja so prihajala iz belgijskih, angleskih kolonij i. t. d. Kapitalistična družba pa imenuje to — razširjenje kulture!

Čemu pravzaprav služijo «civilizatorične» kolonialne vojske, pokazuje drug dogodek iz nemških kolonij. Tvrdba Tippleskirch je imela dodajanje blaga za nemške vojske v Afriki. Major Fischer pa ji je pri tem tako lepo pomagal, da je lahko ne le dodajala najslabše blago, temveč da je za eno pošiljatev lahko po večkrat predložila račun. Seveda je dobival viteški major za to lepo provizijo. Ko so prišli velikanski goljufiji na sled, so zaprli majorje v — sanatorij za umnolne.

Tudi Španija se drami, pa se hoče rešiti morečega objema klerikalizma. Ko je bil na Francoskem sprejet zakon o kongregacijah, so šle cele trume fratrov in nun čez Pireneje v Španijo, ki se je zdela klerikalcem od nekdanj kot obljubljena dežela. Ali ubogi Španci imajo že svojih popov več kakor preveč in končno je tudi vlada izprevidela, da mora poginiti država, v kateri izgine vse prebivalstvo pred popi in vojaki. Correspondencia de España naznanja, da predloži vlada kortesom (parlamentu) v prvem zasedanju zakonski načrt društvenega prava, po katerem naj veljajo tudi za verske kongregacije enake določbe, kakor za obrtna društva; člani kongregacij naj podpadajo zakonom ravno tako, kakor vsi drugi državljani. Udje tujih kongregacij se morajo dati na Španskem naturalizirati in priznati španske zakone, sicer bodo izgnani. Vlada izjavlja, da ne popusti v tem vprašanju na noben način. Kaj počnejo sedaj naši klerikalci, ki so doslej tako vroče ljubili Španijo, domovino svete inkvizicije? V tolažbo jim je le, da je še ena država na svetu, ki slastno izpolnjuje vse prepotentne zahteve klerikalizma. Kadar ne najdejo industrialni fratri in obresti nabirajoče nune nikjer več zavetišča, jim ostanejo odprte avstrijske dežele. Dokler ima pri nas kak kmet še kosček zemlje, imajo tuji klostri opravčeno upanje, da najdejo prostora za svoje žganjarije in podobna podjetja. Za kmeta pa poskrbe na vse zadnje ameriške agenture.

Perzijski šah vpeljuje konstitucijo. Veliki vezir je že izdal določbe, po katerih se bodo vršile volitve za parlament. Ta konstitucionalni korak ni pripisati potovanjem šaha po Evropi, temveč glavno njegovemu strahu pred svojim narodom, med katerim se že nekaj časa širijo «novotarske» struje. Odkar je izbruhnila revolucija v Rusiji, so morili šaha bolj in bolj pomisleki in njih sad je konstitucija s parlamentom. Tako koraka svoboda po vsem svetu svojo pot, le pri nas so še ljudje, ki mislijo, da se v Avstriji lahko naredi izza tega, kar imamo, piko, pa se tako zajezi vsak nadaljni razvoj.

Zaveden delavec in prijatelj delavstva ne pije Koslerjevega piva!